

SZOVÁTAI KATONÁK A VILÁGHÁBORÚBAN

Mivel Szováta a marosvásárhelyi 62. gyalogezred (Az ezredet 1798-ban Károly főherceg kérésére hozták létre, 1886-tól a marosvásárhelyi garnizonba osztották be. Sorozási körzetéhez tartozott Maros-Torda megye, Kolos megye mócsi, mezőörményesi és feleki járása, valamint Torda-Aranyos megye ludasi járása.) hadkiegészítő körzetéhez tartozott a “nagy” háborúban a behívottak többsége ennek keretében harcolt.

Az ezred I-es zászlóalját Boszniában érte a Szerbia elleni mozgósítás és itt a Drinán való átkeléskor esett át a tűzkeresztségen, itt halt hősi halált Kelemen Ferenc gyalogos katona augusztus 17-én. Majd november 2-án András József Viljunánál, november 6-án Lukács Antal Komenikánál és Kalányos András Glovicánál. Szerbiában kapott tüdőlővést november 27-én Vass Sándor tizedes.

Az ezred többi része 1914. augusztus 6-án Kolozsvárról hazatért Marosvásárhelyre, a behívottakból hadilétszámra duzzasztották a létszámot, majd Zsibón, Nagybányán, Szatmárnémetin keresztül keresztül az orosz frontra vonult a XII. hadtest kötelékében. Augusztus 26-án esett át a tűzkeresztségen, első szováta halottja a 26 éves Bokor Béni volt, aki október 4-én esett el Stari Sambor körzetében. A Dnyeszter folyó völgyében állóháború alakult ki. Itt tűnt el a 31 éves, ilyésmezei Simonfi András, majd a novemberi visszavonuláskor esett el Albert Dénes. A galíciai harcokban tűnt el Fekete Gábor és sebesült meg Bedő Sándor. Molnár Mártonról, Berecki Domokosról, Hajdu Sándorról, Kelemen Istvánról, Sándor Györgyről Tóth Mártonról, Szabadi Sándorról csak annyit tudunk, hogy 62-esek voltak és a fronton tűntek el.

Az ezred 1915. február 12 - április 20 között Zajonckov mellett volt állásban, itt tűnt el március 9-én a 25 éves Oltyán József. Május 21 - 28 között nagy veszteséget szenvedett a San folyónál, ekkor esett fogságba Incze János, Salat Ferenc és Domokos József, akik 5-6 évi fogság után térhettek csak haza. Itt esett fogságba Csortán Ferenc seprűkötő műhely tulajdonos, aki 1918. szeptember 29-én, mint táborparancsnok 3.000 fogolytársát vezette haza. Május 30-án tűnt el Gombos Antal. Június 8-án esett fogságba Simonfi Ferenc, 15-én halt hősi halált a 36 éves Hegyi Ferenc. A kezdődő nyári offenzíva második napján, június 22-én esett el Fülöp Márton. Augusztus 3-án halt meg a 20 éves Bokor Károly.

Az augusztus végén induló rownói támadásban, szeptember 24-én vesztette életét Hegyi Domokos. 1915-ben Galiciában halt meg a 29 éves Sándor Marci is.

1916. április 14-én az ezred Szevecs falu mellett állt, itt a monarchia legészakibb csapatteste volt. Itt tűnt el örökre az 1871-ben született Arcz József. Az október 2-i orosz támadás során halt bele sebeibe a 20 éves Bokor Dénes és október 11-én a 18 éves Kalányos Márton. Ugyanabban az évben halt még el Szabados József és Bocskai László is. Orosz fogságban pusztult el Domokos Károly, Domokos János községi bíró testvére.

1917. áprilisában az ezredet Breszt - Litovszk - Bécs - Grác útvonalon átdobták az olasz frontra. A 10. isonzói csata végén Trieszt körzetében foglalt el védőállást, néhány km-re a tengertől. Június 2-án a Hermada magaslatra helyezték, itt halt hősi halált június 17-én a 22 éves Treznai János gyári munkás. A 11. isonzói csatában sebesült meg Vadász János ácsmester, kapott fejlövést Tóth Albert molnár és esett fogságba Szász Dénes és Györgyi István. A 12. isonzói csatában szilveszter napján esett el Jeremiás András. Még három szovátai katona haláláról vagy eltűnéséről tudunk: Ferenczi Dénes, Bíró Ferenc és Kőműves Sándor. Hadikórházban halt meg a 33 éves Kiss Péter. A Kárpátokban halt meg Salat András tizedes. A 34 éves Molnár Mártonról és a 38 éves Bereczki Domokosról a Halotti Könyvek csak annyit jegyeztek fel, hogy eltűntek a fronton.

A világháborúban az orosz és olasz fronton is harcolt őrmesteri rangban Ágoston István, a későbbi falubíró. Piroska András daliástermetű ácsmester Ferenc József császár testőrségéhez volt beosztva, később az orosz frontra vezényelték ahol fogságba esett ahonnan csak négy év múlva szabadult.

A 62. gyalogezred az orosz, olasz front után a nyugati-frontra került. Rövid, Soligoban eltöltött pihenő után az utolsó év szeptemberében a franciaországi Deuxnouds-nál német csapatokat váltott fel a fronton. Itt szeptember 12-én az amerikai hadsereg támadásának központjába került. Nyolcszor támadtak az amerikaiak Verdun és Fort Toyon várágyúinak támogatásával, de mindeniket visszaverték. Másnap Latour mellett egy repülőraj támadta a harmadik zászlóalj. Verdun mellett esett fogságba Csíki Jakab kereskedő, itt sebesült meg kétszer is Bíró Pál tizedes, civilben hentes, mézárasmester. Az itt harcoló szovátaiak közül Török József ácsmester, Lázár Jakab kereskedő, Albert Samu birtokos, Kali Imre vendéglős, dr. Gidáli József orvos, Stark Rudolf fakereskedő, Orbán László fürdős, Vadász János ácsmester és Bocskai Ferenc kőműves mester nevét ismerjük.

Az összeomló frontról november 4-én, miután napokig vártak üres vonatra gyalog indultak el keletre, haza felé, két heti erőltetett

menet után a Rajnához érkeztek. November 29-én, 25 napi gyaloglás után végre Neckars-Ulmba bevagonírozhattak és Münchenen keresztül Bécsbe érkeztek. Innen Pozsony-Budapest-Szolnok- Nagyvárad-Kolozsvár útvonalon tértek haza, majd Déskánán szerelték le az ezredet. ⁴ Erdélyi ezredék a világháborúban. A 62. gyalogezred. 190-210. o., Halotti Anyakönyvek. 1914-1972. *

A szovátai behívottak nagytöbbsége a 62. gyalogezredben szolgált, de sokan kerültek a marosvásárhelyi 22. honvéd gyalogezrednél is. Ez a honvéd ezred 1886-ban alakult a marosvásárhelyi 22-es féldandárból. Kiképzése Marosvásárhelyen és Erzsébetvároson folyt, kiegészítő körzete Maros-Torda-, Udvarhely- és Csíkvármegyékben volt. Így katonái nagy része székely volt.

Az ezredet 1914. július 31-én mozgósították, majd augusztus 19 és 20-án indították a keleti frontra. Első harci feladatként a Dnyeszteren kiépített hídfő biztosítását bízták rá, ahol már 25-én átestek a tűzkeresztségen. Az első szovátai halottja Forró József volt, aki a második lembergi csatában, szeptember 10-én esett el. A Biala körüli harcokban esett el, két nappal karácsony előtt a szintén Forró József nevű szovátai katona, mindkettő rövid életének 25. évében. A következő évben március 15-én, a Kárpátokban visszavert támadáskor halt meg a 35 éves Szász János. Április elején az orosz hadvezetőség az Uzsokihágón át az Ung völgyébe akart betörni. Az ezred védelmi harcaiban esett el április 9-én Hajdó Imre 31 éves cipész, majd 13-án a 20 éves Lengyel Mihály. Júniusban a Dnyeszter mellett esett fogságba Fülöp Antal gazdálkodó, ahonnan 1918-ban térhetett csak haza. A június 26-i éjszakai támadás során esett el Szász Mihály 29 éves napszámos mikor az ezred 63 foglyot ejtett, köztük két főtisztet.

Az un. Bruszilov offenzíva során tűnt el Bakos András őrmester, gazdálkodó, kinek testvére szintén az orosz front áldozata lett.

Gub János gazdálkodó is 1916-ig az orosz fronton harcolt, anyja Veress Amália, a fürdőalapító Veress József testvére volt. Az orosz fronton harcolt Fábíán István főmozdonyvezető is aki fogságba esik, de 1916-ban hazatért és a háború végéig a vasúti ezredben szolgált.

1918-ban még az orosz fegyverszüneti tárgyalások befejezése előtt az ezredet az olasz frontra vezényelték. Itt már márciusban Asiage előtt kerültek az első vonalba szemben egy angol és egy francia hadosztállal. Az itt kapott sebeitől lett rokkant Gub M. Antal zászlós, főjegyző.

Sándor Márkus, Sándor István, Sallai Ferenc, Nagy Dénes, Illyés Antal, Hegyi Sándor, Fülöp F. Márton, Fülöp Domokos, Bíró Mártonról csak azt jegyezték fel a Halotti Könyvekben, hogy a fronton tüntek el. Az olasz fronton a 22. ezredben harcoló szovátaiak közül még Siklódi József gazdálkodó, Duka Lajos ácsmester, Hosszú Márton für-

dőtelepi kőműves és építész, Gáll Ferenc géplakatos, Domokos K. Károly, Jeremiás András, Pál Albert, Tóth Dénes, Hegyi Márton, Kedves Károly, Sándor János, Márton István, Pál Lajos, Demeter András és Kinda András tizedes nevét ismerjük.

Az összeomláskor, 1918. november 22-én tagadja meg az ezred a tűzparancsot és 29-én haza indult. ⁵ Erdélyi ezredek a világháborúban. 22-es gyalogezred. 107-123. o.; *Halotti Anyakönyvek. Szováta 1914-1972.; Jeremiás András (szül. 1921) adatközlő. *

Nyolc szováta harcolt a monarchia huszárezredeiben. A második huszárezred egyik legelső halottja volt a 22 éves Nagy Péter. Ebben az ezredben harcolt Fulöp Albert gazdálkodó és Domokos János, későbbi községbíró is. Négy szováta harcolt a 9. honvéd huszárezredben, akik közül a 30 éves Páskuj Dénes 1916. október 2-án esett el, orosz fogságba esett 1916-ban Bokor Sándor gazdálkodó. Ebben az ezredben harcolta végig a háborút Hatfaludi István huszárszázados, karhatalmi parancsnokként. Domokos Gergely gazdálkodó, tizedesi rangban sebesült meg, majd a román frontra vezényelték, ahonnan az olaszfrontra vitték, ahol az összeomlásig harcolt.

A 6. honvéd huszárezredből Gábor Vince cipézmester nevét ismerjük, aki az orosz és olasz frontokon az őrmesteri rangot érdemelte ki, 1915-ben meg is sebesült. ⁶ Erdélyi ezredek a világháborúban. Huszár ezredek. 262. o. *

Ugyancsak nyolc szováta harcolt tüzerként a világháborúban. Pál J. Dénes gazdálkodót, az 5. ütegtől szereltek le 1915. február 6-án súlyos betegsége miatt. Madaras András fürdőtelepi házfelügyelő a 8. honvéd tüzérezreddel 1914-ben került a keleti frontra, majd Doberdónál és Piávénál harcolt. A 22 éves Lázár József a 17/A hadosztály második ezredéből a fronton szerzett sebeiben a nagyváradi katonai kórházban hunyt el.

Két szováta harcolta végig a háborút a 12. tüzérezredben: Ötves János kereskedő és Sípos Ferenc állomásfőnök.

Czitrom Adolf szakaszvezető, a seprűkötőde tulajdonosa 1916-tól a 27. tüzérezredben harcolta végig a háborút.

A nagyszebeni 16. nehéztüzér-ezredben harcolt az orosz és olasz frontokon Kelemen János őrvezető, fürdői ácssegéd.

A német hadsereg nehéztüzérségénél szolgált Lukács István gyalogos, gazdálkodó. ⁷ Erdélyi ezredek a világháborúban. Tüzérezredek. 279. o.; Halotti Anyakönyvek. Szováta 1914-1918. *

Ausztria-Magyarország más ezredeiben is találkozunk egy-egy szovátaival nevével:

Szász Mózes a 23. tábori vadászszázalékban halt hősi halált 1914. szeptember 16-án.

Elekes Dömötör tanító a 23. majd a 3. honvéd gyalogezredben harcolt Doberdónál és Monte-Tomba mellett, 1918. február 2-án megsebesült.

Král Ignác tizedes, munkafelügyelő 1913-ban vonult be a 12-es ár-kász zászlóaljhoz, Piávénál már harmadszor sebesült meg és rokkantan szerelt le.

Bécsi István vendéglős a 2. honvéd gyalogezredben az orosz, román és olasz frontokon harcolt, sebesülten került olasz fogságba, 45%-os rokkantként került haza.

Dávidovits Márkus tizedes, kereskedő a 63-as besztercei gyalogezredhez vonult be, a román majd az olasz fronton harcolt, itt súlyosan megsebesült.

Markovits József szakaszvezető, gyári munkavezető a 85. közös gyalogezredben harcolt az összeomlásig.

Hajdu András építész a 24. gyalogezred kötelékében a román fronton harcolt.

Domokos Béla szabómester a 30. honvéd gyalogezrednél volt önkéntes, az orosz és olasz frontokon harcolt.

Martzy Ágoston tartalékos főhadnagy, vezetőjegyző 1914 augusztusában vonult be a 33. gyalogezredhez, az orosz és olasz frontokon harcolt.

Stern Rezső tartalékos hadnagy, magántisztviselő az első honvéd gyalogezred kötelékében az isonzói ütközetben tüntette ki magát.

Sófalvi Illyés Tibor, a fürdőalapító Lajos fia népfölkelő főhadnagyként szolgált századparancsnokként az orosz és a román fronton.

Lengyel János 52 évesen 1915-ben tűnt el a fronton.8

AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ SZOVÁTAI ÁLDOZATAI

SOR SZ.	NÉV ÉS KERESZTNÉV	SZÜLETÉS ÉVE/KORA	HALÁLA	HALÁL HELYE
1.	ALBERT DÉNES		1914	Máramarosziget
2.	ANDRÁS JÓZSEF	1892/23	1915	Viljuna, Szerbia
3.	ARCZ JÓZSEF	1892/24	1916	Eltűnt
4.	BAKOS ANDRÁS	1888/28	1916	Eltűnt, Oroszország
5.	BAKOS ISTVÁN	1890/26	1916	Eltűnt, Oroszország
6.	BÁLINT KÁROLY	1890/28	1918	Berlonij, Bosznia
7.	BERECZKY DOMOKOS	1890/38	1918	Eltűnt
8.	BIRÓ MÁRTON	1890/24	1914	Hadifogságban
9.	BOCSKAY LÁSZLÓ	1890/26	1916	Eltűnt, Oroszország
10.	IFJ. BOCSKAY ANDRÁS		1919	Eltűnt
11.	BOKOR ANDRÁS			Eltűnt
12.	BOKOR BÉNI	1888/26	1914	Magyarország
13.	BOKOR DÉNES	1896/20	1916	Jamino
14.	BOKOR ISTVÁN	1890/25	1915	Szerbia
15.	BOKOR JÓZSEF		1916	Eltűnt
16.	BOKOR KÁROLY	1895/25	1915	Krzeszindy
17.	BOKOR MIHÁLY			Eltűnt
18.	CSÍKY GÉZA			Eltűnt
19.	CSÍKY LAJOS			Eltűnt
20.	DEMETER JÁNOS	/45		Eltűnt
21.	DOMOKOS D. ANDRÁS	1896		Isonzó, Olaszország
22.	DOMOKOS KÁROLY			
23.	FEKETE GÁBOR	1871/43	1914	Galicia
24.	FERENCZI DÉNES	1874/43	1917	Olaszország
25.	FORÓ JÓZSEF	1890/25	1914	Tuchovo, Galícia
26.	FÜLÖP ALBERT	/34		Eltűnt
27.	FÜLÖP DOMOKOS			Eltűnt
28.	FÜLÖP F. MÁRTON			Eltűnt
29.	FÜLÖP MÁRTON	1897/18	1915	Lukova, Galícia
30.	GOMBOS ANTAL	1894/21	1915	Eltűnt
31.	HAJDÓ IMRE	1884/31	1915	Butla, Galícia
32.	HAJDÚ MÁRTON	1897/18	1915	Eltűnt
33.	HAJDÚ SÁNDOR	/30		Eltűnt
34.	HEGYI DÉNES		1914	Oroszország
35.	HEGYI DOMOKOS	1890/25	1915	Gumineika, Oroszország
36.	HEGYI FERENC	1879/36	1915	Piszkomowice
37.	HEGYI SÁNDOR		1914	Orosz hadifogság
38.	ILYÉS ANDRÁS		1914	
39.	ILYÉS ANTAL			Orosz hadifogság
40.	JEREMIÁS ANDRÁS	1896/21	1917	
41.	KALÁNYOS ANDRÁS	1888/26	1914	Glovica, Szerbia

[Erdélyi Magyar Adatbank]

42.	KALÁNYOS MÁRTON	1898/18	1916	Berje
43.	KÁL MÁN FERENC			Eltűnt
44.	KELEMEN FERENC	1898/18		Eltűnt
45.	KELEMEN ISTVÁN	/36		Eltűnt Olaszországban
46.	KELEMEN LÁZÁR	/32		Eltűnt
47.	KISS PÉTER	1885/33	1918	Gallo, Olaszország
48.	KÓMÍVES SÁNDOR	1887/30	1917	Eltűnt
49.	LÁSZLÓ IGNÁC	/42		Eltűnt
50.	LÁZÁR JÓZSEF	/22		Nagyvárad
51.	LENGYEL JÁNOS	1863/52	1915	Doberdó
52.	LENGYEL MIHÁLY	1895/20	1915	Zubowice, Galícia
53.	LUKÁCS ANTAL	1892/22	1914	Komenica, Szerbia
54.	MARKOVITS IZSÁK			Kárpátokban
55.	MÁRTON BÉNI	1890		Eltűnt
56.	MÓGA SÁNDOR		1919	Orosz hadifogságban
57.	MOLNÁR MÁRTON	1880/35	1915	Olaszország
58.	NAGY BÁLINT	1885/31	1916	Bekecs, Szováta
59.	NAGY DÉNES	-- 1894/20	1914	Orosz hadifogságban
60.	NAGY PÉTER	1892/22	1914	Lisanica
61.	NÉMETH LÁSZLÓ	1914		Szerbia
62.	OLTYÁN JÓZSEF	1890/25	1915	Eltűnt
63.	PAP DÉNES	1895/23	1918	Cacok, Szerbia
64.	PÁSKUL DÉNES	1886/30	1916	Eltűnt
65.	SALAT ANDRÁS			Kárpátokban
66.	SALLAI FERENC			Orosz hadifogságban
67.	SÁNDOR GYÖRGY	/36		Eltűnt
68.	SÁNDOR ISTVÁN			Eltűnt
69.	SÁNDOR MARCZI	1888/26	1917	Galícia
70.	SÁNDOR MÁRKUS			Eltűnt
71.	SUBA MÁRTON			Eltűnt
72.	SZABADI SÁNDOR			Eltűnt
73.	SZABADOS JÓZSEF	/46		Galícia
74.	SZÁSZ JÁNOS	1880/35	1915	Moldavo Komek, Galícia
75.	SZÁSZ MIHÁLY	1886/29	1915	Drienvelnik, Galícia
76.	SZÁSZ MÓZES	1892/22	1914	Ruma, Galícia
77.	TÓDOR ISTVÁN	1893/23	1916	Bekecs, Szováta
78.	TÓTH MÁRTON			Eltűnt
79.	TÓTH MIHÁLY	/46		Eltűnt
80.	TREZNAI JÁNOS	1895/22	1917	Medioch, Olaszország
81.	VARGA JÓZSEF		1918	Olasz hadifogságban
82.	SIMONFI ANDRÁS	1883/31	1914	Dnyeszter völgyében
83.	SZÓCS ANDRÁS			
88.	BOKOR FERENC			
89.	BOKOR GÁBOR			
90.	KISS ANTAL			